

Alfonsas Maldonis

EILĖRAŠČIAI

Skrendančios pusnys

Gal geriau, kai posmas pilnas šiaurės kolorito,
Žodžiai kietesni,
O ritmai – platūs ir laisvi?
Gal ant šitų lapų lapai krito,
Netolygiai, netolygiai,
Ant baltų gelsvi?..

Upės visą šilumą jau išsavo
Rūko kamuoliais, kol apkepė burna išu.
Viskas nauja, viskas sava ir nesava
Ir j mūsų dieną panašu.

Gal ir mums geriau dabar, kai atsiranda
Sentimentams truputis ironijos
Ir tiem lakiem jausmam?
Nesusigulėjusi pusnis pakyla ir per lauką skrenda,
O žiema tokia šalta ir kažkodėl linksma.

Pražeri sniegų putas ir laužai žemę
Tarsi duonos plutą,
Ir džiaugies, kad tu esi tiesus ir toks grubus.
Ir, atrodo, to, kas buvo, nebebūta,
O kas turi būti – bus!..

1959

Kaip žaidžia vaikai

Kaip žaidžia vaikai? Kaip suaugę...
Tiktai paprastai ir gražiai.
Kadaise, kai nieks mūs nematė,
Mes žaidėm abu panašiai.

Kaip liūdi vaikai? Kaip suaugę...
Tiktai visada atvirai.
Jie ir nežinodami tiki,
Kad baigiasi viskas gerai.

Kaip myli vaikai? Kaip suaugę...

Kaip mudu, kaip mudu kadais.
Todėl juos ir glaudžia, ir šaukia
Gražiausiais pasauly vardais.

1964

Siluetai

Smėlyje lyg iššautos gilzės
Mano bičiuliai ilsis.
Po velėna mano bičiuliai
Ant savo kaulų guli.
Kaip ant karsto lentų –
Ant savo kaulų baltų.

Guli ant keiksmų ir šūkių,
Ant granatų ir stiklo šukių,
Ant juodų gaisraviečių plėmų,
Tarp duobių keturkampių rėmų
Guli mano jaunystės portretai –
Nebūties balti siluetai.

O jų žodžiai gyvena many
Kaip našlaičiai vaikų namuos –
Priglausti ir nealkani –
Kaip žali miškai pelenuos.
Virpa lapų jauna laja
Ant šakų, kurios nenudžius.

Pelenų šaltoje krūvoje
Aš matau juos gyvus medžius –
Prie to kelio, kur dingo staiga,
Prie sustojusio upės vandens,
Kur gyvybę sutiks kulka,
O žmogus su žmogum prasilenks.

1968

Lapkričio lietūs

Juk nieko nevyksta? Juk nieko nevyksta!
Tik žolės parunda, tik lapai nuvysta,
Tik saulė nežaidžia vitrinų stikluos,
Neblyksi vaivorykštė klano pursluos.

Lyg nieko nebuvo? O gal ir nebuvo...
Tai žodžiai nublanko, tai lapai supuvo.
Tik mudu kaip buvom, taip liekam tie patys,
Tarytum langai, pro kuriuos saulė matės.

Tarytum langai, pro kuriuos žvelgė mėnuo,
Kuriuos plakė rudenio lietūs per dieną.
Lietus per dienas, o šią naktį vėlai
Apaugo ledais šito lango stiklai.

Ir mes lyg namai, lyg laiminga tvirtovė.
Jos niekas nestatė, jos niekas negriovė.
Ji kyla pati ir sugriūva pati
Nuo krintančios ašaros smūgio nakty.

1964

Žalias ir žydras peizažas

Ir oras, ir vandenys plasta.
Mirgėjimas švelniai dygus.
Taip vienas į kitą nuskęsta
Ir ežeras, ir dangus.

Taip saulė pražysta,
Sulydo tave ir mane.
Vien žalia ir žydra
Danguj ir dugne.

Akimirkų takas.
Išliksim, jei viskas sustos.
Prieš mus dar. Anapus.
Po mūsų – anapus.

Po tos
Minutės. Po skrydžio.
Po nuopuolio. Lyg po mirties.
Alsuoju. Gyvensim. Pavydžiu
Sustojančios plakti širdies,

Nutrukusio ryšio.
Ribos ar galvos ant akmens.
Toks jausmas – lyg debesiu grįšiu
Į dangų iš žalio vandens.

1970

Šiaurės dvelkimas

Sudiev. Daros gera net kurmio urve.
Išnyko po medžiais šešėlių pastogės.
Nejaugi žaliavo, žydėjo?.. Gal mokės
Į sėklos grūdėlį sudėti save?

Mus apglėbė vėlei tas šaltas blyškus
Šiaurės ramumas. Ir viskas pakito.
Dangus nusileido, o žemė pakilo.
Apuoginus akmenis, kalnus, miškus.

Ir aš savo pėdsakus panaikinau
Viena mintimi, kuri pradeda gausti,
Kad speigą lyg medžiai dar galim apgauti
Tuo savo klastingu naiviu nuogumu.

Aistrų ir senų vaizdinių irime
Ir mūsų puošnioji dinastija baigės.
Kažkur iš standartinės krintančios snaigės
Prasideda naujo motyvo dermė.

Toksai neeilinis eilinių vaidmuo.
Ir miško žvėrimis nejučia kailis šeris,
Kai alkaną šiaurės dvelkimą į šnerves
Vėl atneša vėjas ir šaltas vanduo.

1968

Ugnies vainikas. Lietuva

I. 1941. Radijo balsai

Lyg apkurtę, lyg apakę –
Tris kartus valio...
Ko jūs šūkaujate, aptekę
Utėlėm žaliom?..

Ką jūs norit prisišaukti
Lūpom svetimom?
Lekia juodo balso paukštė

Savo sutemon.

Nors kas sau gyvieji verkia
Žuvusių kas sau,
Atsiminki, aklas verge –
Bus dar ir baisiau...

Tie trispalviai tavo dryžiai
Greitai nusileis.
Pakelėm jau eina kryžiai,
Tremtiniai – keliais...

II. 1942. Rauda iš rudo vagono

Lietuva, kad glostytų ir lytų
Lietūs mūs kapelių kauburius, kada užkas.
Lietuva, kad eitum lyg per ugnį lieptu
Ir pradingtų plačiame pasaulyje kažkas.

Šitiek amžių baimės muzika mums griežė,
Šitiek metų vergo nuolanka ir kerštas grauš,
Kai žvilgsniu nuo lūpų duonos kąsnį plėšiam,
Juokiamės iš silpno kaip iš negudraus.

Šitiek purvo, svetimų kelių išbridom,
Priauginom dilgėlių ant pilkapių šventų.
Šitiek pritvenkėm širdy nuožmaus lietuviško pavydo,
Lūpose dainų ir pykčio už dantų.

Plieno bėgiai, trumpos mintys lekia lekia.
Kas esi dabar, ką ateity matai?..
Ak, sodinome, auginome alyvų baltą kekę
Prie namų, o širdyje – retai retai...

Lyja lietūs, griaudžia audros, ūžia vėjai.
Žemės pakraštį ir Nemuną apkabinai.
Lyg šventosios duonos kąsnis vis mažėjai,
Bet vaikų savam likimui neišauginai.

Lietuva, kad glostytų ir lietų
Lietūs mūs kapelių kauburius, kada užkas.
Lietuva, kad eitum lyg per ugnį lieptu
Ir pradingtų plačiame pasaulyje kažkas.

III. 1943. Lenkiesi prie žemės

Ant žuvusių kapo
Smėliai suslūgo.
Prie žemės kvapo
Lenkiesi. Prie plūgo.

Prie dalgio, grėblio,
Prie klojimo laito.
Iš pabarėlių –
Dainos nė aido.

Nuščiuvo, nuščiuvo
Toliai ir aukščiau.
Lekia lėktuvai.
Nukrinta paukščiai.

Su tėve mūsų
Nuo bado maro
Patamsy dūzgia
Girnos kamaroj.

IV. 1944. Po zenitinių žvaigždynais

Kiek sviedinių, kiek minu
Tau dar į širdį smogs.
Zenitinių žvaigždynų
Žvirgždas akis kapos.

Dulkėta ir išgeltus,
Tu mums –
Ne taikinys.
Bet nėra kitos pagalbos –
Tiktai:
Ugnis! Ugnis!

Ir tebūnie mums leista
Per duonos likučius,
Per tavo gyvą žaizdą,
Vardan tavęs pačios –

Tavęs vardan –

Vikšrais, patrankų ratais,
Sprogimų verpete,
Sunkiais kareivių batais
Briste, šliaužte, bėgte –
Tave praeiti,
Tave palikti –

Kaip atželiančią lanką,
Kaip sodą po šalnų,
Kaip motiną už lango,
Belaukiančią sūnų...

V. 1945. Karo vaikai

Karo vaikai –
Kas, kada užgesins
Genuos jums paliktą virpančią liepsną?
Teisybės ir laimės baisus ilgesys
Buvote, buvote.
Liekate, liekate...

Karo vaikai –
Ką atminsit kare?
Badą balandy ir šiltinę gruody?
Gęstančią šviesą? Gūdžiam vakare
Kaustytais batais linksniuojamą žodį?

Karo griausme buvo šitiek tylos.
Ir nuo žudynių ir smurto nuogumo
Slėpėt senųjų laikų skarmaluos
Drėgnu šalčiu apgliaumijusį kūną.

Buvo kaip duona šviesos spindulys,
Dūmuos ir mūro pavėsy išsekęs.
Didelės, laukiančios amžiams jums liks
Rūsio patamsyje augusios akys.

Karo vaikai –
Kas, kada užgesins
Genuos jums paliktą nerimo sėklą?
Ramybės ir laimės baisus ilgesys
Buvote, buvote.
Liekate, liekate...

Motina Dainava

Pažvelk į mane
Šimtais gelsvų žiburių,
Motina bebalse mano,
Kurios jau nebeturiu.
Tai giria gaudžia,
Tai sodai siaudžia,
Tai rugiai plaukia,
Namolio šaukia
Visais keliais,
Visų arimų vagom,
Visų paukštelių
Balsais laibais,
Visų ežerų bangom,
Ankstaus ryto
Sunkiais darbais,
Ilgų vakarų
Ramiom šnekom.

Lyg pirmoji giesmė
Tava kalba,
Tava kalba –
Lyg pirmoji malda...
...duona mūsų
Visų dienų
Duoki mumus nū
Ir atlaiski mumus
Mūsų kaltes
Kaip ir mes atlaidziam
Mūsų kalciemus...

Tirpsta ant lūpų
Kaip ant arimų žiemos
Tęsiamo žodžio
Šiurkšti gaida,
Vaiko juokas,
Motinos rauda.

Gulėk ant širdies.
Kol tu su manim –
Esam kaip žemė
Su medžio šaknim,

Kaip artojas
Su arklų,
Kaip karys
Su kardų,
Kaip su saule
Rugiapjūtės diena,
Kaip su ugnim
Sausa balana.

Prisižiūrėjau tave
Iš visų šalių,
Iš vaikystės lango,
Iš jaunystės kelių.
Su klumpėm medinėm,
Įkapėm drobinėm,
Kalneliais aukštais,
Kapais užmirštais.
Pasakom gražiom
Liūliavo, migdė,
Pasagom aštriom
Kapojo,
Į žemę mynė,
Plakė rykštėmis,
Šunimis pjudė,
Krauju krikštijo,
Tamsoje pūdė.

Vergas su vargu
Du draugu.
Tada jie atsiskirs,
Kai vienas numirs.
Pirma vergas,
Po to – vargas.
Palaidais plaukais
Bėgs pati laukais
Nešina paskutiniu grašiu
Ant pazvanų,
Ant mišių.

Nestovėkit už lango,
Lėkite, dūšios,
Į dangų...
Už lango darbai,
Nearti laukai,
Pernykščiai pūdyčiai.

Smilgų pabarėliai.
Siūbuoja dirsės.
Žydi kūkaliai.
Auga mano vaikeliai
Kaip už tvoros
Kvietkeliai...

O dainos su Nemunu
Tykiai tykiai.
Mėlynuoja šilai,
Baltuoja grikliai.
Keičias ponai,
Keičias kunigai.
Pučia vakariai vėjai,
Bėga laukais laukai
Į žalias marias,
Į gudų girias.

O juodas
Jotvingių kraujas
Gyslas plėšia.
O kerštas per sapną
Dantimis griežia.
Į žemę įmintas
Kyla daigas.
Ateis tavo laikas,
Stos
Tavo laikas.
Pajusi rytojų
Kaip savo žemę
Po kojų.

Pamatei,
Pajutai.
Liepsnom kilai,
Plėnimis kritai.
Raudonus kasnykus,
Eglių vainikus
Vieškeliais nešdama,
Sunkias artojų rankas
Nuo širdies
Atplėšdama.
Gulėkite,
Kiekvienas
Savąją žemę

Apsikabinę –
Vieną motiną,
Vieną tėvynę.

Saulė iš už kalno.
Saulė už šilo.
Vieni nutilo,
Kiti prabilo.
Prie žalio klevo
Naujais balsais
Kad susidainavo.
Sutarė žodį,
Sutarė gaidą.
Aidas prie aido
Po galulaukes
Skraido,
Vieną žemę
Apsikabinę,
Vieną motiną,
Vieną tėvynę.

Tai žiūrėk į mane
Šimtais šviesių žiburių,
Motina bebalse mano,
Kurios jau
Nebeturiu...

Tai gulėk ant širdies.
Kol tu su manim,
Esam kaip žemė
Su medžio šaknim,
Kaip artojas
Su arklų,
Kaip karys
Su kardų,
Kaip su saule
Tavo nauja diena,
Kaip su ugnimi
Mano gyvenimo
Sausa balana.

1970–1977

Prie senkančios upės

Alsuoju, kaip žemė alsuoja.
Kaip sunkiai alsuoja, girdžiu.
O baltas drugys vis plasnoja
Virš vyšnios žiedelių tuščių.

Lyg bulvių kasėja kuprota
Čia lenkias kantrybė žemai.
Žydėkite, sodai ne sodai,
Ir glauskit, namai ne namai...

Palykite, lietūs ne lietūs,
Nes žolės jau trokšta žvirgžde,
Ir kelia aukštyn juodus lieptus
Nusenkanti upė kasdien.

Pavėsis susikuria gelmę,
Susikuria žemę žolė.
Lenkiuos tavo amžinai galiai
Ir tyliai žaliuoju šalia.

1976

Šviesos kritimas

Šviesa pro lapus...
Kaip iš kito pasaulio
Žinia. Kaip iš kito
Pasaulio reta
Palaima. Šaukimas –
Apglėbk ir pasaugok
Jos lengvą kritimą.
Pabūki greta.

Šviesa pro lapus...
Tarsi užmiršto veido,
Sušvitus pro ūkaną,
Aukso viešnia
Paglosto, suvirpa
Ir vėl išsisklaido.
Šviesa pro lapus...
Nežinia ir žinia.

1971

Rugiaveidė

Lyg pakeleivį užsibuvusį išleidi
Mane į vakarą, į nerimą raudoną.
Siūbuoja šilo prietemoje rugiaveidė,
Žolių sesuo, mūs bado metų duona.

Ak, sausažiede, tu tiek metų augai,
Skurdžia gyvybe šitiek laiko želei,
Neišdidžiam gyvenimui ir mažai aukai
Atradus šilo smėlio lopinėlių.

Tu tiek praeinančių apkabinai, beranke,
Gyvenimo dalim paversdama peizažą,
Kara nugriaudėdavo, marai į žemę lenkė,
Į kitą erą pušys gelsvą sėklą nešė.

O kaip tave reikėjo išnešioti,
Kaip, krintant negyvam, tave užstot reikėjo.
Argi nesi tu panaši į mūsų žodį,
Į mūsų balsą kryžkelėj ant vėjų?..

Tekėk į tolį, metų upe sausavage.
Ir kalbančių, ir tylinčių – vardai bendriniai.
Kažką ir ši sausagėlė balta pasakė
Vienam pasaulyje vienintelei tėvynei.

Ko nesuprato gotas anei hunas,
Ko nieks nepajėgė ir duodamas atimti.
Rūdos gyslelėmis išpintas žemės kūnas
Drauge su šaknimis pasiėmė šią mintį.

Ir tokia pačiai neišdidžiai laimei,
Ir tokia pačiai, dar didesnei duoklei
Išaugt tuose pačiuos smėlynuos lyg savaime
Iš tų pačių šaknų jauna žalia svyruoklė.

O tu mane palaimink, jei išleidi
Į šitą vakarą, į nerimą raudoną.
Siūbuoja šilko prietemoje rugiaveidė,
Žolių sesuo ir mūsų žodžio duona.

1982

Mūs baltas ratas*

---

* Redakcinis paaiškinimas: Pirma. Dėl eilėraščio, taigi ir dėl 1996 m. išleisto rinkinio pavadinimo. To rinkinio redaktoriui teko padėšinti autorių, kad dzūkų tarme ir šnekamajai kalbai artimą formą *mūs* vartoti jokia nuodėmė (jis norėjo, bet dvejojo). Antra.

Ant Maldydakalnio Joninių naktį
Dega griuvinėdamas laužas.

Plyksteli liepsna.
Susisuka kibirkščių grįžtės,
Bet vis daugiau ir daugiau tamsos.

Jos pilnas dangus ir žemė,
Pilni šiurpūs, paslaptingi,
Sielvarto, keršto ir baimės
Neužmiršę miškai ir kaimai,
Jos pilnos troškaus miego
Užgultos pilkos pirkios,
Ligi stogų jose skęsta miestelis,
Visi paukščių, gyvių ir žmonių
Prieš aušrą nutilę būstai.

Vis mažėja apšviestas,
Baltas žmonių ratas,
Ir atrodo, kad visi žiūri į jį
Ir nieko nemato...

Vis tamsėja ir tamsėja
Apie laužą sutrypta dirvono žemė,
Vis mažėja stovinčių greta
Ir žiūrinčių vienas į kitą.
Vis rečiau plykčiodamas kibirkštimis
Joninių naktį ant Maldydakalnio
Pamažu baigia degti laužas.

1985.III.27

Plukės pasaka

Pilies ir miesto sienų pamatai giliai nuslūgę.
Netekę Trijų kryžių slūgs mažės kiti kalnai.
Pakriūtėje, šiukšlynuose baltai pražydus pluke,
Kad amžina viena esi – tu net nenumanai...

Ir nieko tau nereiškia drėgno sniego valktis,
Mūs šiaurė, pritvinusi lietaus ir sniego debesų.

Ir kad numins, nuskins, nulauš, nušaldys
Tau tarsi mirusiam naujos mirties nėra baisu.

Tu netgi nežinosi – buvai ar ne čia išsiskleidus,
Šypsaisi savo liaunu žiedu ar nuo grudo kankinies,
Lapeli iš miriadų bendravardės, bendraveidės,
Nieko neatmenančios amžinosios žemės giminės,

Bet aš tave matau, ir tavo žiedas žydi,
Laimingo sapno atšvaitas iš po nakties,
Trumpa, tačiau pati tikriausia amžinybė,
Nežinanti anei kančios, nei atminties.

1983

Tirpstantys ledynai

Išsiliejimas gamtoje. Pasaulyje.
Gyvybės ir vandens mase.
Iš jo. Drauge su juo.
Kažkas suyra ir sugriūva mumyse.

Tirpsta ledynai.
Daugėja uraganų. Potvynių.
Visokių sumaiščių ir sūkurių.
Šaltai ramiai j tai žiūriu.
Juk savo rankose –
tiktai save turiu.

Ilgų dešimtmečių kelionė.
Anų kartų keliai – beveik tušti.
Ir susimąstymai tų, likusių...
Ką priėjai?..
Ką praėjai?..
Ką pagaliau išvydai,
sustojęs kelio pakrašty?..

Ar tiktai esamus? Ar buvusius?
Ar tuos, kurių išvis nebus?
Kurie, kvėpuoti nepabandę,
laboratorijose, šiukšlynuose supus?.

Ideologijų ledynmečiai.
Jų kapinės. Griuvėsiai, rieduliai.
Virš jų dabar – nekropoliai?

O ne! – Akropoliai!!
Vartojimo tiesos ir laimės spinduliai...

Trapus virpėjimas.
Skaudus mirgėjimas.
Godi dienų naktų kaita.
Ir visagalintys...
Ir neįgalintys...
Jie ten?..
Greta?..

Tose šalikelėse, patamsiuose,
Neišsibaigiančio likimo pakrašty
Vienur kitur dar stūksome tarsi namai,
Kas – palikti,
kas apgriauti ir išplėšti.

Ten tie keliai,
kuriuos praeiti kiekvienam
Jau teks vienam.
Keliai, kurių nieks kitas
už tave nebepraeis...
Neapsišvies kitos dienos, kitos vilties
ir laimės spinduliais...

Tiesa ir neviltis,
kurių nieks kitas nepakels,
Patsai savęs nenugalės...
Tamsa, tylą,
kurios nieks kitas nebeištylės...

Tad tik savy.
Tik savimi.
Dabar tiktai tenai
Visa pradžia ir pabaiga.
Visi namų namai...

Tiktai su savimi savy
Gilyn, gilyn, gilyn...
Nuo niekniekio. Nuo nieko.
Nuo NIEKIO –
ir nuo visko
Tolyn, tolyn, tolyn...

Ten, kažkokiuos blausiuos

Patamsiuos numanai
Dar vieną, jau ne pirmą,
bet – ar paskutinį? –
kelio vingį?..

Tenai. Tenai
sustingę,
beaistriai amžinybės vandenai,
Kur jokie ženklai,
Kur jokie kelrodžiai
nereikalingi...

2001.II.7

Prisiminimai apie karą po karo

Kai kulka pataiko, tai sutaiko
Su viskuo...
Su tuo, kas gyva ir negyva,
Su laiku, su dangumi ir su žeme.
Po aštraus trumpučio skausmo klaiko –
Jo suprast nespėsi – tik pajusi,
Visas kažkada čia buvęs – būsi
Niekas niekur, visas visame...

Kur nebus nei balta, anei juoda,
Nei triumfų, nei teisybių,
Nei tokios šlykščios klastos.
Viso to, kas eina, ir praeina, ir išduoda.
Nebuvimas – nepraeis ir neišduos.
Nepamirš, nebepaliks, neperparduos.
Pavėluotom ašarom jau nebeapraudos.

Čia, prie amžiais savo žvyro,
Amžiais savo molio prisiglaudus
Nesvarbu bus, ką turėjai,
Ką radai ir praradai.
Ir nebus tau neteisingi, nelaimingi, skaudūs
Nei tavasis, nei kitų gyvenimai,
Nei tekę tau laikai...

2005.11.18